

A morbus crescit molestia, quæritur medicus, & totum sanatur corpus. Magnum ergo dei consilium fuit, ut per legem abundaret delictum, ut in austeritate legis suam intel ligentes infirmitatem, infirmi ad medicum cõfugerent, & auxilium gratiæ quærerent. Per legem autem dicitur abundasse delictum, nõ quia lex delictum iuberet: sed quia eo quod gratia ibi nõ erat, auctũ est ex prohibitione desiderium, & tunc ex propria quasi virtute factum est grande vitium. Sic ergo abundavit peccatũ, quia & concupiscentia ex prohibitione ardentior facta est, & peccatibus cõtra legem, prævaricationis crimen accessit. Cõsilium autẽ dei quo legem dedit, Iudæos nescisse, satis significavit isto verbo. Lex subintravit &c. Vel ita, Lex subintravit ut abundaret delictum. i. in lege data abundavit delictum. Dicit enim hic apostolus, quid profuerit data lege, num quid fecerit lex? Data erat lex in adiutorium, nature, ut quia ipsi nature quodammodo sunt inserta iustitiæ semina, adderetur lex, cuius autoritate & magisterio ingeniũ naturale proficeret ad fructũ iustitiæ faciendũ. Sicut enim natiuitas nisi nutrimenta habeat, interit, quibus foras adolescat: ita & naturale ingeniũ iustitiæ nisi habeat quod respiciat, & veneretur, nõ facile proficit, sed ægrotat, & superuenientibus cedit peccatis. Cõsuetudine enim delinquendi premitur ne crescat in fructum, & per hoc extinguitur. Providenter ergo, & ad bonũ data est lex, sed populus veterem usum sequens multiplicavit peccata. Ipso enim usu plus cõcepit peccare quàm ante peccauerat: & sic factũ est, ut data lege nõ minueretur, sed abundaret peccata diabolo interuertente legẽ bonã in malũ, contra quod omnia deus dimisit, sicut cõsequenter ostenditur. Vel ita, Lex subintravit ut abũ daret delictũ. i. ad hoc data fuit, ut per eã abundantius cognosceretur delictũ. Si enim lex nõ fuisset peccatũ lateret: sed per legẽ genera peccatorũ, & prævaricationis crimẽ homo agnovit, ut qui in sordibus erat prævaricãdo, magis sordesceret. i. se sordidũ cognosceret. Lex ergo author est boni. Demõstranda enim fuerat homini scõditas languoris sui, ut videret non modo doctorẽ sibi esse necessarium, verũ etiã adiutorem. Præterea data fuit lex, ut mediocriis pædagogum haberet, & perfectus signũ, & durus sentiret flagellum. Et quia hic de lege magnus sermo occurrit, videndũ est quibus modis lex accipiatur, & cui populo data sit, & quare illi, & nõ illi: & quibus, & pro quibus de illo populo data sit: postremo quibus de causis data sit, summam dicendũ est. Lex ergo aliquando dicitur tota scriptura veteris testamẽti, aliquando scriptura quinque librorũ Moysi, aliquando decalogus scriptus in tabulis, aliquando ceremonialia tantũ. i. figurata secundum literam, aliquando litera cum spiritali intelligentia, aliquando obseruatia alicuius mandati, sicut in eadem lege sæpe dicitur. Hæc est lex paschæ, hæc est lex lepræ, hæc est holocaustorum lex, & huiusmodi. Inde est quod sancti de lege variè loquentes dissentire, atque contraria dicere videntur. Ait enim dominus per Ezechielem, Dedi eis præcepta non bona, & iustificationes non bonas, in quibus non viuent. **C** Cui cõcordat Apostolus dicens, Lex neminẽ ad perfectum ducit. Et item, Lex irã operatur: & hic, Lex subintravit ut abundaret &c. Et dominus in euãgelio, Nisi abundaverit iustitia vestra plus quàm scribarum, & pharisæorum &c. His autem videntur contraria hæc alia, Iustitia legis suo tempore custodia, nõ solũ bona temporalia, sed vitam cõferebat æternam. Et Apostolus ait, Itaq; lex quidẽ sana, & mandatũ sanctũ, & iustum, & bonum. Et dominus in euãgelio, Non veni soluere legem, sed adimplere. Ut hæc ergo sicut videntur non esse contraria pateat, sciendum est hæc esse dicta secundum diuersas legis acceptiones. Cum enim dicitur, Dedi eis præcepta non bona, & iustif. non bo. in quibus non viuent, intelligendum est hoc de præceptis legalium ceremonialium, quæ dicuntur nõ bona: non quia mala essent, sed quia bonos nõ faciebant obseruantes secundũ literã. Hoc modo, & alia accipiẽda sunt quæ dicta sunt in hac parte: quæ autẽ ecõtrario dicuntur, accipiẽda sunt de lege secundũ spiritalẽ intellectũ, & secundũ moralia, quæ in euãgelio nõ tolluntur, sed adimplent, sicut in Mattheo ostenditur. Lex autẽ data est populo Iudæorũ tantum, ideo quia ille populus solus vnũ deum colens dignus erat, cui eloquia dei crederetur, ceteris idolis colentibus. Ideo etiã quia de hoc populo nasciturus erat dei filius, & ideo data fuit ei lex: per quã illud intelligeret, & dei filium venturum expectaret. Cum lex data sit illi soli populo, data est etiam omnibus generibus hominum qui erant in illo populo, sed non pro omnibus. Erant enim in illo populo tria genera hominum, scilicet duri, insipientes, & perfecti: his omnibus

Augustinus
 ad Hilarium.
 Augustin. ex
 pro. epist. ad
 Roma.

Ambrosius.

Augu super
 Lucam.
 Augu de spi.
 & lte.

Nota

Beda.